

Lezers

ELKOM IN *De Nieuwe Muur!* Het 75ste nummer van dit *boekzine* leek ons een mooie gelegenheid onze artdirector Robert Jan van Noort (Pankra) te vragen weer eens goed naar vormgeving te kijken. Natuurlijk zijn er in de loop der jaren – we bestaan in juni twintig jaar – al vaker dingen veranderd, maar nooit zo ingrijpend als dit keer.

Waarom?

We wilden meer ruimte maken voor betere fotografie. We wilden de leesbaarheid verbeteren. We wilden weleens wat anders.

We zeiden tegen Robert Jan: je krijgt de vrije hand, op één voorwaarde: de ziel van *De Muur* – een tijdschrift voor liefhebbers van goed geschreven wielerverhalen – moet intact blijven.

Daar heeft onze geliefde duivelskunstenaar zich aan gehouden.

Wat heeft Antoon Rutte te maken met Arthur Rutte, met Arthur ‘Tuur’ van Leuffen, met Marijke, een knipperette, Jan Janssen, een noodlottige valpartij, een mysterieuze link naar *Porgy and Bess*, Miles Davis, ene Kobus en een vuilniszak vol elpees? Alles, laat John Schoorl zien: soms hecht het noodlot zich aan alles en iedereen.

Wiep Idzenga’s *Every Picture Tells a Story* gaat ditmaal over een mooie lentedag in 1983, toen Leo van Vliet opeens op kop lag in Gent-Wevelgem. En won. En tranen met tuiten hilde – een beeld dat bij meniggen nog op het netvlies staat.

Frank Heinen zette zich aan een helse klus: hij ontwierp een wetenschappelijke indeling van fans, ervan uitgaande dat je favoriete renner iets zegt over je persoonlijkheid. En verdomd als het niet waar is – het klopt. Bij de hoofdredacteur van dit tijdschrift in elk geval wel. Heinen zelf blijkt een ‘cultureel attaché’, met als favoriete renner Joop Zoetemelk.

Thomas Sijtsma ging op zoek naar het verhaal achter de gemiste gouden medaille in de olympische wegwedstrijd van Annemiek van

Vleuten in Tokio en Erik Brouwer viste weer een vergeten verhaal boven water, waarvan je na lezing niet begrijpt hoe we het ooit hebben kunnen vergeten. Onze huisdichter Willie Verheghe stortte zich met inzet van al zijn dichterlijke vermogens en hete passie op ons dringende verzoek: Willie, schrijf toch een keer over erotiek en wielrennen. Bert Wagendorp staat stil bij de dood van een mythe: Tiemen Groen uit Follega.

In de Nieuwe Muur natuurlijk ook een *Beroep: wielrenner*, de inmiddels tien jaar lopende interviewserie van Nando Boers. De beurt is aan Laurens De Plus.

Hoe zet je pijn opzij?

‘Accepteren. Je weet dat het komen gaat.’

Kun je pijn leren accepteren?

‘Jazeker, want elke keer dat je jezelf verder pusht, ga je verder. En er zit herinnering in je lichaam.’

Pijn is ervaring?

‘Ja, het is trainbaar.’

Nog niet genoeg gelezen? De rubriek *Letterknechten* adviseert.

Tot slot een hartelijk welkom aan onze nieuwe vaste columnist Karsten Kroon! *Go Karsten!*

Veel leesplezier!

John Kroon, Peter Ouwerkerk,
Mart Smeets en Bert Wagendorp

In dit nummer

10

BERT WAGENDORP

DOOD VAN EEN FRIESE MYTHE

Tiemen Groen was een fenomenale renner die al op 22-jarige leeftijd abrupt stopte, na een dagje Parijs-Tours

58

JORIS KNAPEN

BRIGADIER KODAK

Een nieuwe fotoserie in De Muur, te beginnen met een duik in de hemelse modder

20

FRANK HEINEN

WAAROM IK NIET JOOP HEINEN HEET

Hoe kiezen wielierliefhebbers hun favoriete renner? Wat zijn dat voor liefhebbers? Ze zijn er in diverse soorten: chauvinisten, mensenmensen, estheten, eeuwig twaalfjarigen en nog vele anderen

66

WIEP IDZENGA

EVERY PICTURE TELL A STORY (36)

Gent-Wevelgem 1983 en het ongelooft van Leo van Vliet

42

THOMAS SIJTSMA

DE OLYMPISCHE WEGWEDSTRIJD VOOR VROUWEN: WIE WAS SCHULDIG?

Een reconstructie met vier rensters en de bondscoach in de beklagdenbank

88

JOHN SCHOORL

HAAR MAN IS WEG

Miles Davis en het vergeten wielerven van Antoon Rutte

100

WILLIE VERHEGGHE

LE GRAND FUSIL

De libido van wielrenners

108

ERIK BROUWER

REGGIE MCNAMARA, DE ONVERWOESTBARE

Baanrenner die alles brak wat er te breken viel,
zoop, snoof en slikte, en heel vaak won

122

NANDO BOERS

BEROEP WIELRENNER DEEL 37: LAURENS DE PLUS

'Ik kan vurig zijn in het heetst van de strijd'

135

BERT WAGENDORP

LETTERKNECHTEN

Boeken van Nando Boers, Peter Winnen,
Ned Boulting, Stefan Bolt, Marlon Lee Moncrieffe
en Julian Alaphilippe

140

AUTEURS BIOGRAFIEËN

144

KARSTEN KROON

ONDER VRIENDEN

De eerste column van onze
nieuwe columnist Karsten Kroon

DOOD
VAN EEN
FRIESE
MYTTHE

Tiemen Groen in Amsterdam, 1967.

Foto Nationaal Archief/Anefo

- door -

BERT WAGENDORP

Hij was een fenomeen en een mysterie, en behaalde wereldtitels, tot hij, 22 jaar oud, op een dag concludeerde dat het fietsen hem gestolen kon worden. Tiemen Groen ging in antiek of naar kievitseieren zoeken, en emigreerde naar Zuid-Afrika.

ORIG JAAR, OP 26 OKTOBER, overleed in Franschhoek, Zuid-Afrika, de wielrenner Tiemen Groen. Het bericht van Groens dood bereikte Nederland pas tien dagen later, toen een buurman van Groen, net als hij een Fries, per mail het *Friesch Dagblad* inlichtte.

Tiemen Groen had het grootste deel van zijn leven zijn best gedaan in het niets te verdwijnen en nu was het bijna gelukt. Maar de mythe Tiemen Groen bleek te groot, onmiddellijk na zijn overlijden verschenen in de Nederlandse kranten terugblikken op zijn leven. Tiemen Groen bleek nog lang niet vergeten.

Voor wie geen idee heeft wie Tiemen Groen eigenlijk was: hij werd geboren op 6 juli 1946, als zoon van een boer uit Follega, een dorp aan de Folligasloot waar tegenwoordig 180 mensen wonen. Maar dit zegt vermoedelijk meer: Tiemen Groen was een soort oermens, een onwaarschijnlijke krachtpatser. Een bijzonder geval ook, een man die zich niet gemakkelijk liet kennen. Bovendien kon hij goed kievitseieren zoeken, een kunst op zich.

Follega ligt aan de Straatweg die van Lemmer naar het noorden voert, richting Sint Nicolaasga. Daar, in de boerderij van zijn vader Meine, die eerder had toebehoord aan pake Tiemen, woonde het fenomeen.

Zelf was ik nog geen tien jaar oud en ik woonde in Lemmer, dus het was onvermijdelijk dat Tiemen Groen mijn eerste sportheld zou worden. Je had Cruijff, Ard & Keessie, Anton Geesink en Jan Janssen. Maar niets evenaarde de totale verbijstering die het land overviel toen Tiemen Groen, amper achttien jaar oud, in het najaar van 1964 in Parijs wereldkampioen achtervolging was geworden.

In Lemmer waren wij ook stomverbaasd. Wij wisten niet eens wat de achtervolging was. Tiemen liet vanuit Parijs weten dat hij ook pas sinds kort op de hoogte was gesteld van wat de bedoeling was: bondscoach Derksen had hem verteld dat hij de coureur die aan de overkant klaar stond moest zien in te halen. Dat had Tiemen een aantal malen gedaan en uiteindelijk was hij

zodoende wereldkampioen geworden.

‘Zo’n vent wordt maar eens in de honderd jaar geboren,’ zei een geschokte bondscoach, die nog niet van de verbazing was bekomen dat Groen vlak voor de finale nog een zak patat stond leeg te eten.

‘Het ging wel lekker vond ik,’ zei Groen er zelf over.

Het Burgemeester Krijgerplein in Lemmer stroomde vol en op het kleine terras van het stadhuis stond Tiemen naast burgemeester Brouwer nog een beetje onwennig naar de menigte te zwaaien.

Vanzelfsprekend was Groen nu ook de grote favoriet voor de olympische titel. In Tokio bewees hij een maand later toch nog over menselijke trekjes te beschikken. In verwarring gebracht door alle welgemeende adviezen en de hoge verwachtingen werd hij vierde. Jiri Daler, de Tsjech die een maand eerder in Parijs nog door Groen was ingelopen, werd olympisch kampioen.

Vanaf dat moment nam Groen zich voor nooit meer naar de adviezen van anderen te luisteren en voortaan geheel zijn eigen gang te gaan.

Tiemen Groen nam in april 1961 voor het eerst deel aan een wedstrijd. Hij fietste elke dag twintig kilometer heen en terug naar de Iets in Heerenveen, en wel zo hard mogelijk. Hij wilde reclameschilder worden. Niemand kon hem bijhouden, en nu wilde hij weleens weten of hij mee zou kunnen in een echte koers.

Tiemen (veertien jaar) hanteerde een eenvoudig strijdplan. De nieuwelingen startten gelijk met de amateurs. Tot ieders verbazing reed Groen rustig mee met de volwassen mannen. Steeds kleiner werd de groep, en uiteindelijk waren er nog twee over: Tiemen Groen en een van de amateurs. Die plaatste een demarrage, maar Groen wist hem toch nog bijna de achterhalen.

‘Je had hem bijna,’ zei zijn pake Tiemen, schor van emotie.

‘Wie?’

‘De Friese kampioen bij de amateurs.’

Een poosje later was er een koers in Veendam. Toen hij was gefinisht en had gewonnen, moesten de meeste amateurs nog twee ronden.

Hij won voortaan zoals hij wilde, meestal met minstens een ronde voorsprong.

Toen hadden de Friese kranten het fenomeen al ontdekt. Tiemen Groen was een speciaal geval, een boerenzoon die in de pot met toverdrank leek te zijn gevallen. Hij had veel weg van een stripheld die al zijn tegenstanders zonder moeite vernederde. Bij het NK voor nieuwelingen in Wijk bij Duurstede spanden de andere renners samen tegen de boerenlul uit Friesland. Op de dijkjes reden ze hem de berm in. Het woei snoeihard en in de finale brak de linkertrapper van Groens fiets. Tiemen won toch, letterlijk met één been.

Stof voor heldenverhalen. Groen was al een mythe toen hij amper zestien was. Wat moest dit worden als die jongen eenmaal volgroeid was? Toen hij in 1964 deelnam aan het NK voor nieuwelingen op het circuit van Zandvoort, bleef hij na de start vijftig kilometer lang voor het peloton uitrijden en werd kampioen.

In 1965 en in 1966 stonden wij weer te juichen op het BK-plein ter ere van de wereldkampioen. Na dat jaar werd Groen professional, maar dat maakte niet uit. In 1967 werd hij weer wereldkampioen achtereenvolgens, nu bij de profs.

**‘JA, ZO VRIJ EN APART WILDE IK
OOK LEVEN. HET FIETSEN KON
ME INEENS GESTOLEN WORDEN’**

Een jaar later voegde Groen een nieuw en spectaculair hoofdstuk aan zijn eigen legende toe. In zijn tweede profjaar, in oktober 1968, hield hij ermee op. Niet voor even, maar voor altijd. De omstandigheden waaronder hij de fiets aan de wilgen hing, waren bijzonder. Aan Hielke Speerstra, die Groen in 1999 opzocht in Zuid-Afrika voor zijn boek *Het wrede paradijs* (uit 2000), vertelde hij hoe het besluit zich had voltrokken, Speerstra noteerde het nauwgezet. Het is het mooiste verhaal over stoppen met fietsen dat ik ooit heb gehoord.

Het gebeurde tijdens Parijs-Tours. ‘We hadden er misschien 180 kilometer opzitten, er was een trosje renners ontsnapt, ze zaten drie minuten vooruit. Ik had even overwogen ernaartoe te rijden, maar dat bleek weer eens tegen de regels. Er zaten immers een paar ploeggenoten van me van voren. Zo peddelde ik mooi mee in het peloton en maakte me nergens meer druk over. Schuin voor me fietste Eric Leman, achter me de oude Rik Van Looy, Daniel Van Ryckeghem en Noël Foré.

‘We hadden nog wat vals plat voor de wielen en ineens zag ik dat de vluchters het hadden opgegeven. Voor me doemden de truien op van Eddy Merckx, Cyrille Guimard en Jan Janssen. Over een halfuur-

tje zou ik met een nog een paar man tempo moeten maken, er zou een massasprint komen, die jongens uit onze ploeg die de luwte hadden gezocht en rap konden afsprinten, moesten proberen de dagprijzen te pikken.

‘Het tempo zakte, het was een mooie zomermiddag. Ik gunde me de tijd om wat rond te kijken. Tegen de heuvels zag ik een schitterend boerenlandhuis staan. De boer wandelde over zijn akker; een man die kennelijk één was met zijn omgeving, met de natuur waarin hij leefde, waarvan hij genoot. Af en toe boog hij zich naar voren, voelde aan de gewassen. Ik wist meteen honderd procent zeker dat deze geluksvogel de hele wielerkaravaan niet of nauwelijks had opgemerkt; het hele circus ging letterlijk en figuurlijk aan de landman voorbij. Ja, zo vrij en apart wilde ik ook leven. Het fietsen kon me ineens gestolen worden.

‘Ik keek al fietsend opzij. Links van me reed nu Henk Nijdam, rechts Piet de Wit. “We moeten zo meteen nog even hard aan de bak,” fluisterde Piet.

“Ik stop ermee,” liet ik me ontvallen.

“Wááát!”

“Ik rij nog mee naar Tours, maar ik stop vanavond met de fietserij.”

‘Er viel een stilte. In de voorstad van Tours begonnen we het tempo hoog te houden. Guido Reybroeck won de sprint, ik finishte in het peloton, liet me uit het zadel glijden, vond een boom waar ik de fiets tegenaan kon zetten, had nog een beetje water in de bidon, dronk het op. Mijn laatste slok uit een bidon.’

Het grootste wielertalent van de eeuw, zoals hij door sommigen werd genoemd, de 22-jarige jongen die Merckx had geklopt op de Oerlikonbaan van Zürich, die ziek was van het profmilieu waarin ze zijn ongecompliceerde manier van fietsen (zo hard mogelijk) niet altijd op prijs stelden – die jongen stopte ermee. Hij was trouwens ook doodziek van de bergen. ‘Hier kom ik nooit meer,’ zei hij tegen zijn ploeggenoot Rini Wagtmans tijdens een etappekoers waarin ook zware beklimmingen waren opgenomen. Het dopinggebruik dat hij om zich heen zag, beviel hem overigens ook niet.

Veel later hoorde ik een verhaal van een prof die nog met Groen had gefietst. Bij een wedstrijd had hij een slotje meegenomen en dat ongemerkt vastgeklit aan het achterwiel van Tiemen Groen. Dat was lachen om die boer, toen ze van start gingen.